

Dr. Marczell Mihály:

AZ IGEHIRDETÉS LEXIKONA „A lelkek pítvarában...”

(44 év lelkipásztori tapasztalata)

ÁLTALÁNOS BEVEZETÉS

(Ez az Általános Bevezetés, amely minden kötet elé olvasandó!)

1. kötet

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
Rövid szónoklati emlékeztető a Lexikon forgatóihoz	7
1. A szónoki beszéd értelmezése	7
2. Az ígehirdetés alapvonalai	8
Az Újszövetség nemessége	8
1. Az Ószövetség – mindig föld és étel	8
2. Az Újszövetség – mindig lélek (a nyolc boldogság)	9
3. Az egyházi szónoki beszéd készítésének módszere	11
4. Az „Igehirdetési Lexikon” használati módszere	13
Függelék	16
Tervezgető gondolatfutamok	18
Szerkesztő (Dr. Péch Mária) megjegyzései	19
(csak) CD-n:	20

Isten nevében kezdve a munkát arra gondolok, hogy segítséget nyújtsak azoknak a testvéreknek, akiket a Mindenható az örök Ige hirdetőinek hívott és azokká avatott.

Életem mögött 44 éves tapasztalat pihen, és ebben a műben akartam leszűrni mindazokat a tapasztalatokat, amelyeket fiatalabb testvéreimnek átnyújtani szeretnék.

Hosszú időn át azzal tüntetett ki a Mindenható, hogy papi tevékenységem első napjától kezdve az igehirdetés jutott osztályrészemül. Elemi iskolán kezdődött, középiskolán át folytatódott és az egyetemi katedrán nyert hivatásos befejezést, de minden életterületem az általános igehirdetés lelki útjára irányított. És itt saját hibáim, gyengeségeim tanulsága alapján vontam le ezeket a következtetéseket, melyeket az igehirdetőnek tudnia és betartania kell.

Ez a tudat indít arra, hogy hosszú évtizedekre visszamenőleg az igehirdetői munka megmaradt emlékeit összegyűjtssem és paptestvéreim rendelkezésére bocsássam.

Nem hivatkozom azzal a büszkeséggel, hogy ez a szerény gyűjtemény a **bölcsék kövének** föltalálása. Még kevésbé hiszem, hogy oly **lelkipásztori** utasításokat tudtam összegyűjteni, amelyek egyszer s mindenkorra megoldják az igehirdetés nehézségeit. Azzal azonban hízelgek magamnak, hogy – Istenatyám kegyelméből – talán sikerült olyan útmutatást adnom, melynek segítségével a jövő, fejlődő katolikus nemzedék érdekében eredményesen munkálkodhatnak.

Valóban mit akar ez a könyv-sorozat?

Semmiképpen sem akar olyan beszédgyűjteményt adni, amely a munkát ímmel-ámmal végezni akaróknak kész szöveget ad a kezébe, mely szöveg gramofonszerű leadása igehirdetéssé akarna fölemelkedni. Szerény véleményem szerint az igehirdetőnek nem arra van szüksége, hogy mások lelkének és Isten adta készségeinek lemintázott átvitelével álljon hívei elé, hanem az a kötelessége, hogy – a gondolatokat és az alakot elsajátítva – a maga lelkén keresztül teremtsen meg azt a szónoki beszédet, előadást, kidolgozott keretet, mellyel a gondjaira bízottakat telíteni akarja. Ebből következik, hogy az ilyen lexikonszerű kiadásban csak annyiban foglal helyet a teljesen kidolgozott szónoki beszéd vagy értekezés, amennyiben mintát közöl abból a célból, hogy hogyan kell **egy ötletből született gondolatot** az Evangéliumban hirdetett ige birtoklásában kiszélesíteni. Ne várjon tehát tőlünk senki teljesen kidolgozott beszédek vagy előadás-sorozatokat, hanem olyan összefűzött gondolatokat, rendszeres elgondolásokat, amelyek öt további munka révén új és önálló beszédek, illetve előadások teremtésére serkentésük.

Mindebből az következik, hogy lelkipásztori könyvet, **„Igehirdetési Lexikon”**-t akartunk átnyújtani. Ebben a mondatban tárgyilag is megjelöltük azt, hogy mindenki számára íródott ez a könyv-sorozat. –De különösen íródott a lelkipásztoroknak. Ámde kiváltságosan azoknak, akik imádkozással, elmélyedéssel készülnek a szentbeszédekre, hogy így saját lelkükön keresztül hirdethessék meg Krisztus Urunk Evangéliumát. – Így tehát kevésbé készült azok számára, akik csak a kész beszédek akarják megtanulni s idegen hangon akarják hirdetni az Isten igéjét.

Az egész sorozatot áttekintve, mutatkozik, hogy a szó igazi értelmében vett **lelkipásztori segéd-könyvet** akar adni ez a munka. Mégpedig figyelemmel kíséri az egyszerű népet, az intelligens elemet, s a fiú és a leánynemzedéket. Bő választékot nyújt mindenkinek, hogy saját lelkének megfelelő anyagi- és formaválasztással szólhasson híveihez.

A könyv nem határozhatja el minden esetben a beszédek és nem is mondja meg, hogy ki számára íródott egyik vagy másik. De a sorozatok végén egyenesen példát mutat arra, hogy és mint kell egy-egy gondolatcsoporthoz olyanformán **átalakítani**, hogy más és más műveltségű, vagy korú hívő számára értékesíthető legyen (ilyenek a lelkigyakorlatok „áthangolásának” mintái, melyek főgondolata: „Vita mutatur non tollitur”: III. sorozatban). Ez a minta azért közöltetett, hogy bármely beszéd olyan átstilizálást kaphasson, amely szerint annak lelkéhez szólhat, akihez különlegesen akart szólani a szónok //1//.

Nagyon kérem kedves olvasóimat és paptestvéreimet, hogy szorgosan figyeljenek erre a szempont-ra és ne keressék azt, hogy szöveg szerint betanulható beszédek vehessenek át ebből a gyűjteményből. A mi segédkönyvünk azt akarja, hogy igazi, hitszónoki, alapvető gondolatokat, terv szerint kidolgozott mintákat, evangéliumi idézetek és példák sorát kapják a hivatottak, melyek lelkükön keresztül teljesen eredetien és önállóan hatnak majd a szószékről //2//.

Nagyon természetes, hogy nem kerülhető el az, és nem is akartuk, hogy egy-egy vasárnap és ünnepnap teljesen kidolgozott beszédek ne hozzon. De ezeket csak a sorozat élén //3// hozzuk azért, hogy a **legritkább esetben** így is felhasználhatók legyenek, de leginkább azért tettük, hogy példának

szolgálhassanak a kidolgozás tekintetében.

Az is fel fog tűnni az olvasónak, hogy igen sok helyen sorozatot fog találni, amely a vasárnap vagy ünnepnap keretében egymás után gondolatokat dolgoz ki 2-5, sőt 30-as szériáig. Ilyen sorozat például az **adventi beszédlánc**, amely dogmatikai, erkölcsstani, liturgikai, biblikus, neveléstani, homiletikai szempontok szerint is csoportosítja a gondolatokat. És éppen azért szélesen fogjuk a teológia minden kérdését, hogy az egyházi szónok elkerülhesse azt a Scylla-Charybdis-t, amely szerint bárhonnan induljon ki, mindig a moralizálásba torkolljon a szöveg...

A jó szónok tehát segédkönyvet kap. A felületes, a készület nélkül beszélni akaró nem sok hasznát veheti ennek a sorozatnak. De nem is az az Isten igéjének a hirdetője, aki gramofonszerű recitálásra vállalkozik, hanem az a nemes lélek, aki az Evangélium gondolatait más és más megvilágításban is látja, és az ő világításának felhasználásával próbálja az egészet sajátjává tenni.

Igen gyakran hangsúlyoztuk azt, hogy a **lelkipásztorok** és **igehirdetők** számára íródott ez a könyv; ez pedig azért fontos, mert azt akarjuk, hogy az **Isten követői az Isten igéjét hirdessék...**

Keressen tehát ebben a műben mindenki az Evangélium gondolatainak felépülő, a lélek nemesítésén dolgozó, az emberi életet Istenhez fűző gondolatcsoportokat, amelyek beszédkeretben kidolgozhatók, de elmélkedésre is alkalmasan állítják elénk a mi Urunk Jézus gondolatait. Nem mondom, hogy a sok beszéd és vázlat között nem talál olyat is, amely itt-ott szószerinti előadásra is alkalmas, hanem olyan rövid indítást mindenki talál, hogy ezekre építse igehirdetői szent kötelességét.

Ha most tartalmilag akarnám előredobni a sok kötetes /130 + 1 függelék/ lexikonszerű munka egész anyagát, akkor azt kell mondanom, hogy az egész gyűjtemény öt nagy részre, sorozatra fog oszlan. //4//.

Az **I. sorozat** első főrészének címe: „**Vasárnapok**” (Dies Domini). –E sorozat második főrészének címe: „**Az Úr és a szentek ünnepe**” (Familia Christi). Ennek tárgya teljesen követi az első főrész anyagát és módszerét, és így szerves folytatása és beleépítendő anyaga az egyházi év keretébe. Az Úr ünnepeivel és a szentek tiszteletére rendelt napok jelentőségével – a szentek között elsősorban a Szent Szűznek ünnepeivel – foglalkozó kötetekkel az a cél, hogy minden egyes ünnepet úgy állítsunk a nép lelke elé, hogy abból az Úr szent titkának és a földön járó Küldött életének rejtélyéből tanulságok vonhatók legyenek a föld zarándokai számára. Az nem tagadható, hogy a mi gondolataink háttérben elsősorban az mozog, hogy fölhívjuk a népet tanítóknak figyelmét az ünnepek és a szentek tiszteletének értelmezésére; de természetesen, hogy arra is törünk, hogy az elméleti oktatás mellett a gyakorlati vonatkozások is érvényt találjanak. – Az **Úr ünnepeinek** sorozatát azokból állítottuk össze, amelyek a „**Dies Dominica**” keretén kívül esnek. Csupán húsvét és pünkösd ünnepét, meg a Szentháromságét iktattuk az előző főrészbe („vasárnapok”), mert ezeket az ünnepeket vasárnapon ünnepeljük. – Az ünnepek sorrendjében az **Úr ünnepei** volnának az elsők, de beosztásunkban az egyházi évet követjük, és így az Úr, a **Szent Szűz és a szentek ünnepei** időrendben következnek. A szentek ünnepeit tekintve elsősorban a szentek tiszteletéről általában szólnunk, majd pedig olyan beszédekben, amelyek dogmatikai, erkölcsi, történelmi, vallástani és liturgiai szempontok szerint értelmeznek. A magyar szentek ünnepeit bősegebben és több szempontból kidolgozott beszédekkel akarjuk hangsúlyozni //5//.

A beszédek előadás-sorozatra is alkalmasak, de egy-egy kiragadva különálló szentbeszéd tételt is adhat. – Alapbeosztásunkban azt a módszert követjük, hogy **A/ csoport** jelzésénél az ünnep **általános jellegzetességét és jelentőségét** ismertetjük, majd **B/ csoport** osztásával a **B/ – a** jelzésnél a „**kis liturgia**” (Introitus, Graduale stb.) szövegeihez, a **B/ – b** jelzésnél az **Evangélium** szövegéhez, végül **B/ – c** jelzésnél a **Szentlecke** szövegéhez írunk beszédvázlatokat, beszéláncokat.

Mindezt azért bocsátjuk előre, hogy segédkönyvünket használó szónokok vagy elmélkedést végző áhítatosok értelmezni tudják a fenti rendszerbe csoportosított gondolatainkat. Még az is megjegyzendő: először néhány **részletesebb** beszédet, majd több **félíg kidolgozottat** közlünk és végére csupán gondolat-pontokba foglalt **ötleteket** vagy címeket adunk teljes rövidséggel. Ez utóbbiak nagy lehetőséget kínálnak a szónok egyéni kidolgozásához //lásd: 3//.

Azt is meleg szeretettel ajánljuk olvasóink figyelmébe, hogy a beszédkészítés vagy tételkeresés idején figyelmesen olvassák el az egyes fejezetek előtt közölt útmutatásokat; ezek ugyanis azt szorgalmazták, hogy a szerző és a vele együtt dolgozó szónokok egybecsendülő lelkükkel találkozzanak //6//.

A **II. sorozat** általános címe lehetne: „**Isten és ember kapcsolata**”, főként teológiai értekezések, vagy az azokhoz szorosan tartozó liturgiai beszédláncok, beszédek, vázlatok... //7//.

A **III. sorozat** címe: „**Lelkigyakorlatok**” (In conjunctione cordis). Ennek tárgyát a cím jelzi, de

tartalmi megállapítása a következő: van benne **didaktikai rész**, amely – és ez mindjárt az élen foglal helyet – arra akar tanítani, hogy miképpen lehet egy gondolatot a hallgatóság értelmi fokozata szerint más és más **alakban** fejtegetni. Lényeg: marad a tárgyi igazság és eltérő alakot nyer a fejtegetés. Ezekhez csatlakoznak a **konferenciák, rekollekciók, önálló beszédek**. Lehetőség szerint ezeket kor és nem szerinti megosztódás alapján osztályozzuk //lásd: 1//.

A **IV. sorozat** címe: „**Alkalmi beszédek és sorozatos előadások**” (Euntes docete omnes gentes). Ebben a részben a szentségek kiszolgáltatása alkalmával mondható beszédvázlatok és egyesületi hitvédelmet szolgáló kultúrelőadások tervezetei, jubileumi beszédek stb. foglaltaknak. Lesz itt több részletes fejtegetés, de lesz igen sok rövid és rendszeres tervezet is. Mindezt azért gyűjtöm egybe, hogy a lelkipásztor a szellemi élet szolgálatában is találjon olyan anyagot, amely a nép életének megemelését szolgálja.

Az **V. sorozat** rövid címe: „**Neveléstan**” (Pedagógia). Egyik csoportja tankönyvként szerepelhet, míg többségük „nevelési kézikönyv” szerepére hivatott. –//lásd: 6-7//.

Hogy és mint képzeltem én el ezeket a közlendő gondolatokat? Két alapelv alapjára akartam építeni. Az egyik tartalmi és a másik formai. A **tartalmi** szempontból az volt a célom, hogy a mi Urunk Mester adta és az Egyház hirdette alapigazságok teljességét fejtegessem. Mégpedig mind dogmatikai, mind erkölcsi, bibliai, illetve liturgiai területen. Sőt arra is törekedtem, hogy az egyházi kultusz részleteiből kérdései is hangot kapjanak, de természetesen, hogy ennek teljessége felülmúlja tehetségemet. De ez az elgondolás annyira izzította a lelkemet, hogy a lexikális közlés miatt egyenesen összeállítottam – ez a vége! – egész szó- és tárgymutatókban a kidolgozott vagy érintett tételeket, amelyek az egész dogmatika és morális rendszeres együttesét is feltárják. Ezt pedig azért tartottam fontosnak, hogy egyenesen az oktató munkában is segítséget nyújtsunk és így megközelíthessük azt a célt, hogy „Igehirdetési Lexikon”-t nyújthassunk //8//. **Alaki** szempontból azt akartam elérni, hogy minden egyes vásár- és ünnepnap alkalmára – a perikopákhoz alkalmazva – 90-120 beszédet, illetve rövid beszédvázlatot, esetleg csak ötletszerű tervezetet közöljek. Mégpedig azért ilyen bőséggel, hogy igehirdető testvéreimnek lelkiségünknek megfelelő terület adassék, hogy **választani tudjanak** a több oldalról megvilágított kérdések közül. Ezután fűztem hozzá a lelkigyakorlatok köteteinek, a különleges alkalmakra szóló beszédek és előadásokat tartalmazó köteteknek, majd a neveléstani munkáknak szövegeit.

Bár az átlagos vasárnapoknál kevesebb beszédláncot közöltem, mégis advent, nagybőjt és május hónap idejére több beszédláncot állítottam össze, mégpedig azért, mert ezek az időszakok különösen alkalmasak egy-egy kérdés több oldalról való megvilágítására. Itt figyelembe vettem, hogy külön sorozatot alkossanak a dogmatikai, majd az erkölcsi, továbbá az egyháztörténelmi, a biblikus, a liturgikus és a neveléstani vonatkozások. Ezeket a szempontokat adott helyen külön kiemelem.

Ez az elgondolás lehetővé teszi, hogy ugyanazon egyházközségben **huzamosan** dolgozó lelkipásztor **rendszeres** egésről szóljon, de ez nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy különálló előadásokká nem szűkíthetők az egyes láncok, illetve beszédek.

Rendkívül fontosnak tartom, hogy mindjárt az első megszólalásban föl hívjam a figyelmet arra, hogy ez a munka a szó igazi értelmében vett **Evangéliumi hirdetési** segédeszköz akar lenni. Mivel az Evangélium szövege csak része a kinyilatkoztatásnak és a teljeset **az Egyház élő tanítása** foglalja magában, azért ez a lexikális egybefogás is szorosan ragaszkodik az „élő tanítás” közléséhez. Sőt inkább vállalja azt a vádat, hogy az alapgondolatok itt-ott többször ismételve csengenek. –Felfogásom szerint ugyanis a segédforrást nyújtásban az a lényeg, hogy az isteni igazságok változatlan és gyakran ismételt tartalma **új és új** alaki beállítást kapjanak, semhogy külső pompázó és múlandó szellemvillantást adó emberi gondolatok törjenek előtérbe. Az igazság legyen örök és isteni, és csak az alak legyen újszerű és emberi //lásd: 2//.

Ennek a célnak szolgálatában áll az a módszer, amely szerint beszédvázlatainknak **ötletcíme** és **tárgyi tartalmi címe** is legyen. Az ötlet –az alak újságát teszi lehetővé, a tartalmi jelzés – a tárgyi igazságot fixírozza.

Ami azután a kidolgozást illeti, ott igen nagy súlyt helyezünk a **rendszerességre** és a **pontos, egymásból folyó** felosztásra //lásd: 3 és 6//.

Érvelésünk mindig az létszen, hogy **az Egyház élő tanítását** támasszuk alá az Írás isteni szövegével és csak értelmezve fejtegetjük az ész erejével. De arra is súlyt helyezünk, hogy az emberi szellem zsenijeinek lelkéből csengő ősi hangokat is megpendítsük; tesszük pedig azért, hogy mindig felvillan hasson az az igazság, hogy az ősi és isteni gondolatok titokzatosan, vágyyszerűen ott lappanganak az

emberi lélek mélyén. Az igazság ugyanis az, hogy az isteni – szinte nagyszerűen vagy szikraszerűen – ott pihen az Atya teremtette lélek mélyén is... //lásd: 2 és 9//.

Mindezeket előrebecsátva a mindenható Atya nevében útnak indítom a művet, hogy teremtsen az én paptestvéreimet Gábriellé, akiknek ajkán felcsendül az isteni ige, és isteni életet teremtsen a föld zarándoka életében! //10// és //11//

1954. március 24. Gábriel arkangyal ünnepén.

A Szerző

Rövid szónoklati emlékeztető a Lexikon forgatóihoz

1. A szónoki beszéd értelmezése

Rövid kérdéssel kezdjük: mit kell állandóan szem előtt tartanunk, ha szónoki beszédre készülünk? Van ennek általános tétele és van az egyházi igehirdetőre különösen álló gyakorlati ismerete. – Mik ezek?

A) **Általában** azt kell tudnunk, hogy a szónok olyan igazságközlő, aki az akaratnak indításával cselekvésre akar ránevelni. A fejtegető előadás – értelemre ható értekezés, a szónoki beszéd – az akaratot mozgató megindítás.

Ez a meghatározás pontosan megszabja a két előadás tárgyi és alaki különbségét. Az értekezés tárgya fejtegethető tétel, bizonyítható kérdés, boncolgatással részletezett ködös hipotézis és így tovább... Célja: az igazság meggyőző beállítása. Eszköze és módszere: a teregetően kiszélesedő fejtegetés és bizonyítás. Ezzel szemben a szónok –bár tárgyi szempontból ő is választhat elméleti tételeket, leginkább a **gyakorlati** életet érintő szempontból ítélkezik és ezért tételeit inkább így rendezi. Célja: az akarat meggyőzése és így **életre** indítás. Eszköze és módszere: a vertikális megemelés, de mindenekfelett a koncentrikus beállítás, mégpedig azért, hogy az emelkedetten kezelt tétel állandóan központilag **kovácsoltassék** és minden állítását, mondatát, a központi gondolat kialakítását, szinte azt mondom **kifinomítását**, keménységbe fogását szorgalmazza. – A szónoki beszédnek egyenesen lényeges jegye, hogy koncentrikus módon kezeltessek és így alakuljon ki a hallgatóság lelkébe vésendő anyag; az így kidolgozott tételt magával viheti és életté alakíthatja.

Az elméleti kidolgozás tehát azt parancsolja, hogy sokoldalú megvilágítás alapján álljon megragadó fényben az igazság. A konkrét kidolgozás pedig pontos nyelvészeti és költői keretet parancsol. – Ezért kell igen sokat olvasni a nagy szónokokat (Pázmány, Prohászka, Bangha, Tóth T.) és a klasszikus írókat (Vörösmarty, Arany, Petőfi, Sík S., Mécs L., Harsányi L., Brisits Fr. stb.).

Az előadás tekintetében azután az az **aranyszabály** érvényesüljön: jól ismert szövegemet lélek-lendülettel közlöm. Ez a megállapítás kizárja az álpátosz beteges gyengeségét, korlátozza a hang túlcsapongó mértéktelenségét és gátolja az „éneklő szónok” gyermekes gyarlóságát. Ha lélekűrját patogatja a szónok, akkor életdalt dalol az ajka és Orpheusz legendája szerint érzéshullámba ragadja a fá vagy kölelkű embereket is.

De már itt jegyezzük meg azt is, hogy a **beszéd ideje** előre megszabott s órákhoz idomuló legyen. Vannak 5 perces, 10 perces és 30 perces beszédek, de – a **kivételes eseteket** leszámítva – ne legyenek órákra húzódó szóhalmozások. Ezek tárgyilag terjengősek, tartalmilag megemészthetetlenek és a hallgatóság szempontjából álomba ringatók és unalmasak. Bölcс mércét! Ez legyen a szónok jelszava.

B) Az általános szabályok mellett az isteni igehirdetésre **külön** is értelmezendő **szabályok** vannak. – A szónoki beszédek általános szabályai ugyanis jórészt érvényesek az isteni igehirdetés területén is, de bizonyos kiegészítés és különleges magyarázat idekapcsolandó.

Az első és igen lényeges eltérési pont az isteni igehirdetés tárgyi tartalmának, forrásának és biztosságának kérdése. Tartalma: Isten kinyilatkoztatása, forrása: Isten szava, biztossága: isteni eredeténél fogva az igazság hordozása. –Ezek ismerete mellett, az isteni igehirdető **tárgyilag** égi hangokat visszhangoz, **forrás tekintetében** Istentől merít, és az **igazság biztosságát** kutatva: isteni tekintéllyel szólhat. Reá nézve csak az marad a feladat, hogy a hivatott Egyház utasításait követve rendszeresen és az isteni értékeket megillető gondossággal és ünnepi keretben adja elő az igazságokat. – Ebből már világos az is, hogy érvelése nem a gyarló ész erőfeszítése, hanem az isteni hitet igénylő igazságközlés. De ugyancsak világos az is, hogy a szónoklat általános szabályait neki is fel kell használnia, mert a természetes megindítás elősegíti a kegyelmi hiten alapuló akarat odahajlást.

Azt jól tudjuk, hogy az isteni igehirdetés az Isten és emberek viszonyával foglalkozik, továbbá az ember üdvösségének eszközeit ismerteti. Közlő jellege azonban feltételezi a lelki munkába állás lendületét. Ezért az isteni igehirdetésnek azt a célt is el kell érnie, hogy az isteni ige elfogadása után kegyelmi életet éljen a hallgató. Az ige vétele maga is kegyelem, a további kegyelem is isteni, ingyenes ajándék; hátramarad az ember egyéni munkája, amely életté termeli fel az ég adományait. Kettős tétel az igazság összefogása. „Így a jelenben is van egy maradék, akiket a kegyelem választott ki. De ha ez kegyelem alapján történt, akkor nem tettek fejében, különben a kegyelem már nem volna kegyelem” (Róm. 11,5-6). „De Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok, s rám árasztott kegyelme meddő nem ma-

radt. Többet fáradtam mindnyájuknál, igaz ugyan, hogy nem én, hanem Isten kegyelme velem” (1Kor. 15,10). Ennek a munkának kiváltása és megindítása is az egyházi szónok feladata. – Aki azután ennek a tudatában tevékenykedik, az rájön, hogy a **megindítás** minden eszközt igénybe kell vennie. Természetes, hogy a jó döntő erejével kell elsősorban dolgoznunk, de a félelem értelmét sem szabad figyelmen kívül hagynunk.

Végezetül még egyet jegyezzen meg minden szónok, világi és egyházi egyaránt! És mi ez? Rövid egyszerűséggel: ne akarjon elmondani mindent és ne akarja kiüresíteni lelkének egész tartalmát egy alkalommal, mert így elszegényítené önmagát és nem maradna mondanivalója holnapra!... Itt ez legyen a jelszó: bölcs beosztással és rendszerességgel fokozatosan közlöm mondanivalómat és adom át lelkem Isten adta kincseit.

2. Az igehirdetés alapvonalai

Alaptételként fogadjuk el ezt az Egyház hirdette igazságot: az Úr igéjét hirdesse az Úr szolgáinak ajka! – De honnét válasszon és milyen anyagot közöljön a hallgatókkal az igehirdető szónok?

A) Az első megállapítás a **honnán** kérdésre feleljen. A felelet röviden ez: **az Egyház élő tanítását hangoztassa az igehirdető**, mert erre küldötte őt a Mester szavaival a felszentelő püspök. Ez az anyag pedig a „depositum fidei”, amelyet az Egyház élő tanításából kell merítenie. Természetes, hogy ennek lefektetett emléke az Írás és a hagyomány szövege; épp azért ezek állandó tanulmányozása szent hivatása és kötelessége a jó hitszónoknak.

Ez az élő tanítás megtalálható a Katekizmusban, amely a dogmatikai és erkölcsstani kérdések teljességét közli. Olyan ez, mint a kifejtett és részletezett „hitvallás”, amely az Ösegyház hívői számára foglalta egybe az isteni igazságokat. Amint tudjuk, ennek is fokozatosan kitárulóbb alakjai is vannak (apostoli hitvallás, niceai hitvallás, tridenti hitvallás), amelyek **kifejezettebben** magyaráznák egymás isteni igazságot. – Ezekből meríteni annyi, mint az Isten csordította életigazságok forrásaiból hörpinteni. Ha pedig ezekkel az igazságokkal telítjük a népnek kínált üdítő serleget, akkor az Istenatya terve szerint élesztgetjük és tápláljuk az örök haza felé törtető embertestvérek lelkét.

A főtétel maradjon tehát: az isteni íge hirdetője vagyok és így a kinyilatkoztatás forrásaiból merítek.

De ez az alapigazság nemcsak nem zárja ki, hanem egyenesen feltételezi, hogy az anyagom meg-alapozása és kiszélesítése érdekében a bölcsélet és a tudomány más területeiből is meríthessek. A lényeg az – amint többször fogjuk hangsúlyozni –, hogy ez csupán alapozás és kiszélesítés legyen! Mi csak annyiban hirdetjük az Isten adta igazságok emberi szellem kutatta részleteit, amennyiben az isteni kinyilatkoztatással kapcsolatban állnak és annak tartalmát az emberi értelemhez közelebb hozzák. Nagyon elhibázott dolog volna az az érvelési mód, amely a tudományból akarná meríteni az igazságokat és a kinyilatkoztatás szava csak mellézközejjé csendülne. Mi az Isten kinyilatkoztatott igazságait hirdetjük és az ész leplezte igazságokat is mint az Isten természetünkön át adott kinyilatkoztatását közöljük.

*

Az Újszövetség nemessége

Bev.: Tulajdonképpen mindkét szövetséget vázoljuk, így áll elénk a cím állítása. Tehát történeti sorrendet követünk...

1. Az Ószövetség – mindig föld és étel...

a) A föld a tiétek. „...Erre azt mondá (Izsák Jákobnak): Hozd tehát ide nékem az étet vadászatodból, fiam, hogy megáldjon téged a lelkem. Ő odavivé s mikor megette, bort is nyújtta neki; miután azt megitta, mondá neki (Izsák Jákobnak):... Adjon néked az Isten az ég harmatából s a föld kövérségéből bőséget a gabonából s borból” (1Móz. 27,25; 26 és 28).

b) Még az emberi élet is szinte azonos értékű a földi javakkal. „...Áldott leszen méhednek gyümölcse, földednek gyümölcse, barmaid ellése, marháid csordája és juhaid akla. Áldottak lesznek csüreid s áldottak éléstáraid” (5Móz. 28,3-5).

c) Izaiás már valami küldetett kiemeltséget sejtet prófécijában: „...Az Úr maga ad majd nektek jelt: Íme a szűz méhében fogan és fiút szül; neve Emmánuel lesz, – vajat és mézet fog enni, hogy meg tudja vetni a rosszat és a jót választani” (Iz. 7,14-15).

2. Az Újszövetség – mindig lélek (a nvolc boldogság).

a) „Az én országom nem e világból való” (Jn 18,36)...

b) „Mit ér az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelke kárt szenved?” (Mt 16,26)...

c) Az ószövetségi prófécia így folytatja az új hang: „...Erzsébetet eltöltötte a Szentlélek. Hangos szóval fölkiáltott: „Áldottabb vagy te minden asszonynál és áldott a te méhednek gyümölcse!” (Lk 1,41-42)...

d) „... Boldog, aki nem lát és mégis hisz” (Jn 20,29)...

Bef.: E bőségesen részletezhető néhány összetevő idézet is elégséges már a főcím igazolásához: Isten országába juttató megváltásunk ószövetségi történelmi előkészülete után az Újszövetségben teljesülhet, mert „úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy mindaz, aki hisz benne, el ne vesszen, hanem örökké éljen” /Jn 3,16/.

*

Ha tehát a kinyilatkoztatási forrásokból merítünk, akkor **isteni igazságokat** közlünk. Igaz ugyan, hogy ez a **hit területére** visz át bennünket, de a hit nem a bizonytalanságot jelzi, hanem a forrás isteni alapja folytán a **teljes biztonság** érzetét ébreszti.

Ez a tény azután reáhangolhat arra, hogy hangunk biztos legyen és a közölt igazságok pedig a kegyelem erejével elfogadtassanak. Épp ennek a célnak érdekében fontos az, hogy ne **emberi tudást**, se **egyéni elgondolásokat** hirdessünk, hanem kizárólagosan és állandóan az Isten igéi csendüljenek az ajkunkon. **Ezek** elfogadását lehet és kell követelni; a mi szerény véleményünkhöz való csatlakozást csak kérni vagy ajánlani lehet. – Legyen tehát az igehirdető az isteni forrás látogatója és onnét merítse a hívek számára nyújtandó éltető italt.

B) Egészen más kérdés azután, hogy **mikor és mit** kínáljon a hallgatóságnak a hitszónok. Az első és főigazság az, hogy ő csakis ebből a forrásból merítsen, és így ezzel legyen telítve lélekorsója; de egészen különleges kérdés: mit, és hogyan kínálja az éltető vizek forrásának üdítő italát a szomjazó híveinek. Itt már választásról, rendszeres közlésről, a befogadók alanyi diszpozíciójáról van szó, és ezért a hivatott szónok bölcsessége is számba jöhet.

Maga az igehirdető belső kritikával mérje le, hogy mennyit birtokol, állapítsa meg, mennyit kelle-ne még szereznie, álljon munkába, hogy még gazdagabb legyen és csak azután válogasson rendszere-sen és közöljön. – Részletes munkájának programját így lehetne azután az anyagkiválasztás szempont-jából megállapítani a következőkben:

Általános tétel legyen: közölje az isteni Ige hangoztatta igazságot, hogy a hívek a maga teljességé-ben ismerjék meg az Istenatyá kinyilatkoztatását.

Ennek az anyagnak jellegét az eszkatológia adja; az életigazságok Istentől jönnek és Istenhez mennek. Az isteni igehirdető Isten adta üdvösség meghirdetője és módjának közlője. Nem szabad te-hát eltévelyednünk semmiképpen sem idegen és szónoki sikerekkel kecsegtető területekre. Területünk az isteni kinyilatkoztatás adta igehirdetés, tehát célunk az isteni forrás csordulásának a felhasználása.

De ugyancsak ki kell emelnünk, hogy a kinyilatkoztatás mint forrás oly élettartalmat kínál, amely az ember számára **jó hír** (evangélium!) és így az ember **diadalmas kifejlődésének** alapja. Ezt a tényt azért kell erőteljesen aláhúznunk, mert ennek tudata lendületessé, határozott kincset szóró tudatossá és égi hivatottság birtokosává teszi a szónokot. Így azután távol marad a lelkétől az a „könyörgő stílus”, amellyel szinte kétségbeesve könyörög: méltóztatatok figyelembe venni a mondanivalóimat!... Ne fe-lejtsük, Jézusról azt írja az Írás: „... úgy tanított, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint az írástu-dók (és farizeusok)” (Mt 7,29). – Amit pedig a Mester tett, azt tegyék a tanítványai is!

Az eszkatológiába torkolló „jó hír” azonban olyan tartalommal hirdetendő meg, hogy **a boldog élet már a földön kezdődik** és az élet végnélkülisége alapján az Isten égi országában folytatódik. Jól meg kell jegyezni: nem olyan éltető italt merítünk a kinyilatkoztatásból, amely a későbbi **jövő élet** éltetője, hanem olyan életboldogság serleget kínálunk, amely a **földi élet** boldogságát is biztosítja. – Hogy mi ennek a hörpintésnek a titka, azt majd megtanítja a Mester nyomán az isteni igehirdető. Ezt

közli az Isten, ezt fogja tanítani az Isten küldötte követ.

Természetes, hogy itt nem a hittudomány részletes közlésére gondolunk; a mi elvünk az, hogy a szónok ismerje és híveivel ismertesse az isteni kinyilatkoztatást. De ismerje és ismertesse a hittudomány módszeres közlése alapján! A hittudomány elméleti vitái az **előadások** körébe utalhatók, de a hittudomány rendszeres kifejtése már a szónoklat területén is érvényesíthető és érvényesítendő.

Ha mármost elfogadjuk a fenti tételt – az egész kinyilatkoztatás közlendő –, akkor kérdés marad előttünk a megvalósítás módszere. A szónoki beszéd ugyanis a vasárnapi és ünnepi alkalomszerűen elhangzó igehirdetés, és így **alapjában** is részleteket közöl (egy-egy példabeszéd, szentírási idézet, történeti tény ismertetése stb.). Ha pedig hozzávesszük azt is, hogy az Egyház egyenesen kijelöli (bár **nem kötelező erővel**, hanem **ajánló** előírással!) az írási szakaszokat, akkor még inkább megnehezül a mi feladatunk.

C) **Hogyan** oldható meg tehát ez a nehézség?

a) Az egész kinyilatkoztatás felkarolása és közlése **az egyházi év keretében** oldandó meg. Ez az Egyház adta beosztás egyenesen reáutal arra, hogy a **főigazságok** részletes magyarázatot kaphassanak. A teremő Atya, az ember lényege, a megváltás ténye, módja és eszközei, végül az ítélő Istenatyha hatalma **minden részletkérdés** fejtegetését lehetővé teszi.

Ha pedig megfigyeljük az Úr Jézus tanítását, akkor rádöbbenünk arra, hogy annak eszkatológikus jellege mindenütt kiemelkedik. „Az én országom nem e világból való” (Jn 18,36). Ezt az alaphangot nem szabad feledni, hanem állandóan hangoztatni kell. De ugyancsak tudnunk kell, hogy Krisztus Urunk áldozatának diadalmas a vége; így tehát mi az Úr örök diadalának legyünk a lantosai. Mesterünk szava így hangzik: „...Azért mondtam ezeket nektek, hogy békességetek legyen bennem. A világban üldözést szenvedtek, de biztatok, én legyőztem a világot” (Jn 16,33). Ebből következőleg egész tanításunk és igehirdetésünk nem lehet „jeremiádokat éneklő elcsüggedés” (pl. „milyen romlott a világ”; „nincs menekvése a jónak”; „uralmat gyakorol a gonosz”; „a világ legnagyobb része elkárhozik” stb.), hanem a magasztos énekben zendüljön a krisztusi diadal **biztos** elérkezése. Az a bizakodó erő, amely abból a hitből táplálkozik, amelyet így csendít diadalba a Budapesti Eucharisztikus Kongresszus örök szép himnusza: „Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat!” – Az igazság: a leívelő defetizmus, szkepticizmus és pesszimizmus helyett győzedelmeskedjék az **optimizmus**!

Ebben a tudatban azután fölényesen ragadhatjuk meg az isteni kinyilatkoztatás igazságait és szerves rendszerességgel és előre elgondolt beosztással fejtegethetjük az isteni megnyilatkozásokat.

Hogy ennek a rendszeres és az egész kinyilatkoztatás dogmatikai, erkölcsstani stb. fejtegetését előmozdíthassuk, azért a mi **lexikonunkban** óvatosan ügyeltünk arra, hogy beszédvázlataink **az ünnepek jellegéről**, majd **az írott liturgikus szövegekből** (Introitus, Graduale, Offertorium, Communio, Oratio, Secreta, Postcommunio, Szentlecke és Evangélium) emeljék ki a nagy jelentőségű igazságokat. De mindenütt követtük azt a módszert is, hogy **különálló beszédeket**, majd **beszédláncokat**, sőt **egymás után következő ünnepek szentleckeit, illetve evangéliumi szövegeinek egybefonását** úgy adjuk elő, hogy olyan igazságokat fűzzünk egybe, amelyek a „depositum fidei” egy-egy tételét fejtegetik. Ezt a módszertani eljárást olyan fontosnak tartjuk, hogy valamelyes alakban vagy jelzéssel minden vasárnap és ünnepnap előtt megismételjük!...

Mit ér el így a szónok? Reájut arra a gondolatra és módszerre, amelynek segítségével hosszabb időn át az isteni ige belső és teljes tartalmát közölheti. Még arra is fel kell hívnom a figyelmet, hogy még „A kemény parancs” összes kérdése is beszédanyagot alkothat, amint azt sok helyütt, de különösen a **mértékletesség erényének** fejtegetésénél gyakorlatilag is bebizonyítjuk a különböző sorozatokban...

A dogmatikai kérdések pedig – akár igazság közlések, akár apologetikai jellegűek – a maguk egészében tárgyalhatók. Nincs rejtegetni való bizonytalanságunk, hanem előttünk fekszik a bölcs tapintattal közlendő életigazságok Isten adta egésze.

Végül tehát az a módszer legyen elgondolásunk: beszédláncok alkalmazása lehetővé teszi, hogy az egyházi év adta összefogó rendszer mellett a hit egész anyaga közöltessék.

b) A második kérdés így szól: **milyen anyagot válasszon a szónok egyes ünnepnapokon?** – A felelet nem lehet egyszerű mondat, mert a sokrétű ünnep és írási szöveg nagy változatossági lehetőséget kínál. Így tehát a felelet inkább irányt mutató lészen.

Ha beszédláncokkal dolgozunk, akkor próbáljuk beleépíteni a fokozatosan bontakozó gondolatokat a napi **evangéliumi**, illetve **szentleckeit** szövegekbe (példaként elégséges az adventi beszédssorozat tanulmányozni: I. sorozat)... //7//.

– Ez a módszer könnyűvé teszi az isteni íge részekre bontását, szélesebb területre való kitolását és sok parányi tételének egybefogását. Természetes, hogy egyre több alkalmat kell adni és több vasárnapon át kell ezt meghirdetni.

De a teljes kifejtés lehetősége és haszna mellett még egy igen nagy értéket hozhat a beszédlánc alkalmazása. Ez pedig az, hogy **ismételten** felvetett főigazság a gyakori ismétlés és másirányú bemutatás, továbbá a folyatódolgos kifejtés alapján eltörölhetetlenül rögződik a hallgatóság lelkében. „Repetitio est mater studiorum”. Végül az is figyelemre méltó erény, hogy a rendszeres fejtegetés reaszorítja a szónokot az odaadóbb készülésre, mert nagyobb szabású fejtegetést csak az erős felkészült-ségű szónok tud produkálni. Az ilyen szónokot azután szívesen hallgatják a hívek, sőt egyenesen seregestül keresik, mert érdeklődnek az igényelt folytatások iránt. – A beszédláncok tehát egységet, rendszert és fokozatosan az egész hit és erkölcsrendszert közölhetik.

Ha azonban csak az ünnep jellegére, vagy csak a napi írott szövegek egyikére akar építkezni a szónok, akkor se elégedjék meg egy-egy gondolat ötletszerű felvetésével, mert ennek eredménye nem sok lesz.

Nem tagadható, hogy itt-ott, szinte „fervorino” – lelkesítő jelleggel is mondható egy-egy szentbeszéd. De ez csak kivétel legyen! A hívek lelki eledel után epekednek, ezt adja számukra a hithirdető!

Mármint hogy járjon el ebben az esetben, ha csak egy beszédet és éppen **az ünnep jellegéből**, vagy **az írott liturgiából** akar meríteni a szónok? – Mindenesetre akkor se felejtse, hogy isteni igehirdető és ilyenkor se sekélyesedjék önértékét tündöklően bemutató vagy a szent gondolatokat és szövegeket gyarlóan recitáló „ember-gramofon”-ná! Hivatása is igehirdetés, tehát úgy válassza tételeit és úgy dolgozza ki, továbbá adja elő, hogy az tényleg lélekigényeket elégítsen ki.

Ha tehát akár egy beszéd elmondására hívott a szóló, akár az ünnep területéről vett gondolatot akar közölni az **otthon állandóan** beszélő lelkipásztor, mindkét esetben a hívek várakozásának megfelelő vételt válasszon. Karácsony, nagypéntek, húsvét, Szent Szűz stb. önként kínálja a tartalmat.

Csak arra ügyeljünk, keretszerűen új legyen a beszéd. Ne ismételjük meg betanult beszédeinket! Soha! Soha! – Hát ha nincs időm? Akkor se! Van lelked, tehát van új keret termelő és közlő lehetőség! – A mi lexikonunk épp azért hoz kb. 100-100 beszédvázlatot és még itt-ott 50-50 beszéd-tételt (Lásd: Advent!), hogy a szónok figyelme reáterelődjék arra, hogy hogyan lehet és hogyan kell egy-egy tételt más és más formában rögzíteni.

Az egy beszéd-tétel fejtegetése sem mondható feleslegesnek és értéktelennek. Különösen akkor, ha ezek az egyesek és különállók olyan szellemi mozaikszemek, amelyek egyberakása az egységes kép kialakulását eredményezheti. Itt tehát előrelátó legyen a szónok, és összefogó legyen a hallgató!

Könnyebb az ünnep jellegéről szólni, mint a kötött liturgikus szövegekből meríteni. Mégpedig azért, mert az első szélesebb lehetőséget kínál. De igen szépen lehet szólni a kötött liturgikus szövegekről is („kis liturgia”, Evangélium, Szentlecke), csak arra kell gondolni, hogy **a parányi részből** tudjunk levezetni **örök és kinyilatkoztatott igazságokat**. Oka ennek az, hogy a parányi és alig észrevehető mozzanat, ötlet sok gondolatot ébreszt és feledhetetlen élmény marad a hívők lelkében (ha majd megfigyeljük a lexikonunkban az **egyes** és **különálló** beszédvázlatokat, akkor világosan fogjuk látni a fenti tétel igazolását).

De azt is ide lehet fűzni, hogy az esetleges és kivételesen fellépő ötletet alátámasztandó és fejtegetendő – a szónoknak arra is van lehetősége, hogy a kötött szöveg helyett más szöveget olvasson... De azt így kezdje: „lelketek épülésére ma a következő evangéliumi szöveget olvasom...”

Ha most mindezeket egybefoglalom, akkor kemény igazságként lép elélem ez a tétel: Isten ígéből meríts és Isten adta igazságok teljességét tanítsd! – Ennek elfogadása rá fog nevelni a helyes módra, és értékes isteni igehirdetővé alakulsz – Isten dicsőségére.

3. Az egyházi szónoki beszéd készítésének módszere

Ebben a fejezetben azokat a gondolatokat és **jól ismert** igazságokat akarjuk emlékezetbe idézni, amelyek lehetővé teszik az értékes igehirdetés megvalósítását.

Közismerten **távolabbi** előkészület (praeparatio remota) és **közvetlen előkészület** fogja a helyes módszert biztosítani. –Lássuk ezeket egyenként.

A) A távolabbi előkészület

Azt jól tudjuk, hogy ezt tanulmányaink idején szakavatottan megtanultuk. De ennek emléke idé-

zése és gyakorlata most is szükséges feltétele a jó és értékes szónoki beszédnek. – Azt már régóta tudjuk, hogy erőfeszítő munka nélkül nincs igazi és értékes beszéd. Azt is tudjuk, hogy elvileg vallanunk kell, hogy a régen tanult módszereket követnünk kell. De az is világos, hogy további tanulással lehet felkészülnünk arra, hogy sok és okos mondanivalónk legyen. – Mi ennek az előzetes előkészülete?

a) **Olvasni és tanulni – hittudományi műveket.** Mindenekelőtt a **Szentírást** és a szent hagyományokat őrző **ókeresztény írókat**. Az elsőt naponta! Sőt igen-igen ajánlatos kiírni a szép történeteket, példabeszédeket, idézeteket! Ezek a szavak Isten szavai és beláthatatlan erővel hatnak. „Zeng az Úr szava a vizek fölött, a fölséges Isten mennydörög, ott van az Úr a nagy vizek fölött... Az Úr szava cédrusokat tördel, a Libanon cédrusait összetöri az Úr... A szarvasúnókat az Úr szava vajúdásba hozza, a sűrűséget megritkítja, a templomában mindenki így szól: Be dicső!” (Zsolt. 28,3,5 és 9). – A **teológiát** pedig azért kell tanulmányozni, hogy tévedésmentesen tudjuk hirdetni az Isten igéjét.

b) **Foglalkozni aszketikus írásokkal.** Erre azért van szükség, mert telítik a lelkünket azokkal a gondolatokkal, amelyeket híveinkkel közölni kell. Loyolai szt. Ignác, szt. Bernát, szt. Ferenc, Kempis Tamás, De Paul szt. Vince, Szalézi szt. Ferenc, Prohászka, Erdey Ferenc stb.... A nevek sora beláthatatlan, de bármelyik olvasása nagy érték.

c) **Olvasni az újkori tudományos és szépirodalmi műveket.** Ez a terület nem közvetlenül segíti célunkat, hanem olyan tartalommal gazdagítja lelkünket, hogy szélesedik horizontunk és még inkább égiek felé magasodik lelkületünk. A tudomány és művészet gyönyörűségéből még fenségesebb díszbe öltözik előttem mindezek Alkotója.

d) **Olvasni nagy rétorok beszédeit.** Ez a feladat már gyakorlati jellegű. Eddig a gyűjtést hangsúlyoztuk, most már a megvilágításon fáradozunk. A világirodalom rétorai mellett (Cicero, Shakespeare, Bourdalou, Bossuet...), magyar nagyok olvasása (Pázmány, Prohászka, Vass, Tóth T., Bangha stb....) is sokat segíthet.

e) **Különösen foglalkozni a lélektan, a pedagógia és retorika, stilsztika kérdéseivel.** Miért ezekkel? Azért, mert ezek készítik elő lelkünket arra, hogy mások lelkére hatást tudjunk gyakorolni.

Szívesen elismerem, hogy az igehirdető beszédjének belső hatását a kegyelem adja. De azt is jól tudom, hogy az isteni kegyelem erőhatását is a természetes élet törvényei szintén befolyásolják. „Gratia non destruit, sed supponit et elevat naturam!” Ez pedig annyit akar jelenteni, hogy az emberi természet törvényeinek igénybevételével próbáljuk értékesíteni az isteni kegyelmet. A lélek belső törvényeit pedig a lélektan tanítja, és a lélektan törvényeinek érvényesítését pedig a neveléstudomány közli. Jól meg kell jegyezni: igazi szónok csak az lehet, aki játszani tud a lélek húrjain (pl. Antonius beszéde Shakespeare „Julius Caesar”-jában)...

f) Gyakorlatian alakítani magunkat a beszédek **helyes és szónoki előadására**. – Nem lehet ugyanis tagadni, hogy a szónoki sikerek érdekében előkészített beszéd olvasására való készület és maga az előadás is lényegbevágó. Nagyon jól tesszük, ha elolvassuk a dr. Tihanyi és P. Szabó írta proforisztikai és szónoki mozgást tanító műveket... Saját beszédeink előkészítésére gyakoroljuk ezeket. Így elsajátítjuk a helyes állás, mozgás, arcjáték, gesztikulálás és kiejtés módját. Az utóbbi reánnal a hang **takarékos kezelésére**.

Majd a beszédeink elmondásában vezessen az áhítatos kegyelet és a tanítva segíteni akaró jóság. Ennek betartása reávezet arra a módra, amely a mi egyéniségünknek a legmegfelelőbb. Azt is lehet ajánlani, hogy itt-ott tegyünk próbát beszédeink **hangos, otthoni** elmondásával. Ez a módszer igen sok hibát és esetleg utánzási betegséget kiírt. Mert attól óvakodjunk, hogy a nagy szónokokat lemintázzuk (Prohászka, Bangha, Tóth T., Brisits stb.). Sajnos, gondolatainkat nem tudjuk teljesen „átcserélni”, az ő gondolataikat sajátunkká tenni; sőt szélesvonalú beállításuk nem is illenék a mi kisebb horizontú lelkünkhez; így azután sokszor gyarlóságaikat (kiejtés, hangsúly, magyartalan mondatfűzés stb.) követjük. Óvakodjunk attól, hogy olyan ítéletet kapjunk, aminőt egy igen derék fiatal szónok kapott egy országos nevű rétortól (Nomina sint odiosa!), mondván: „nem is hittem volna, hogy én, az öreg rétor, ennyire **utánzom** ezt a fiatal testvért!... (?) – Ettől a hibától megvéd a hangos elmondás, mert otthonos magányodban reádöbbsz, hogy csak a száj és a nyelv a tied, de a szöveg és a kiejtés – másé...

B) A közvetlen előkészület

Ezt a munkát a beszéd elmondása előtt végzi az ember. Ennek is pontokban foglalt egymásutánját közöljük a könnyebb betartási lehetőség mellett.

a) Első pont: soha, de **sohase tanulj meg szóról szóra idegen beszédet!** Sőt még a magadét se

ismételd szóról szóra. Olyan örök törvény az, amely a lélekből szóló rétornak törhetetlen életelve. – De ne értsd félre! Azonos gondolatokat **transzponálva** mindig elmondhatsz! A lélek belső lendületét és a beszédek előrerobbanó sodró erejét lerontja az ismétlés! Épp ennek elkerülését szorgalmazza a lexikon variációja.

b) **Keress ki híveid várakozó igényét.** Ez már pozitív előkészület első lépése. Mit jelent? Elmélkedjél azon, vajon mi volna **most** a hívek igénye? Természetesen megemelő tanításra, nem pedig dörmedelmes szidalmazásra gondold... Még hibák és bajok esetén is javítást és gyógyszer vár a hívó, nem pedig kemény és kegyetlenül korbácsoló szidalmakat. – Az ünnep tárgya vagy az ünnep liturgiája elíranyíthat. Itt azután sokat segíthet az előzetes elmélkedés. Gondold csak át a hét eseményeit vagy hangulatát; fogsz találni olyan eseményt, momentumot, amely értelmezést és égi segítséget igényel...

c) **Válassz megfelelő tételt!** Ez pedig pozitív megindulás. Kiválasztom a tételkört, amelyről beszélni szeretnék... Már előbb elővehetem a lexikont, mert ott felvázoltatnak a **lehetőségek**; így azután segítő társ lehet a választás szempontjából. –De a választást ne az a gondolat irányítsa: itt találtam egy-két részlegesen kidolgozott beszédet, tehát azt választom... Ez helytelen használat volna. A helyes az, amely a nehezebbet és a hívek igényeinek tárgyilag megfelelőbbet tartja választandónak. Az ilyen választás nem lesz igen nehéz, mert a megosztások előtti utasító **előszavak** részletezik az elmondható beszédek tárgyi tartalmát, és a nagy beosztásokon belül is kis szakaszokban sokszor „ez a beszéd ráépíthető a következő gondolatokra...” bevezetéssel további variációs lehetőségeket kínálnak... Sőt, ha elsajátítjuk a lexikon módszerét, akkor **magunk is fogunk találni** olyan ötletet, amely a közölteknél bölcsebben és alanyibban indítanak munkára. – Aki ezt eléri, az lett a lexikon nyomán tanuló az Úr igéjének igazi és szóközi hirdetője //lásd: 6//.

d) **Dolgozd ki a fentiekben mondott módszer szerint** beszédedet! Ez a következő feladat. Ennek a módszernek lényegét már közöltük az előző fejezetben. Itt csak hozzáfűzzük a „chria” készítésénél tanult módszert. Mindig azt kérdezz: quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando? – Ezek a magadnak adott kérdések szinte burjánzóztatni fogják a szükséges gondolatokat. – A lexikon használatánál reá is fogsz döbbsz, hogy a széles skálázatú variációt ezek a kérdések adják.

e) **Írd le – írd le! – És tanuld meg!** Ez a közvetlen és jó készülletnek kemény parancsa! Ne vitázz és ne hivatkozzál nagy emberekre, akik „ex abrupto” beszéltek és beszélnek. Hidd el, hogy ezeket a nagy gyakorlat és az évtizedeken át leírva készülő erőfeszítés tette a szó mestereivé. – Nem gyengeség, hanem készülés az írás és a tanulás. Persze nem azt értem ezen, hogy mindig szóról szóra tudd beszédedet anyagát. De azt igenis szeretném, hogy leírva őrizd és tanuló tanuld a mondanivalódat. Azt pedig életed végéig örök törvénynek tekintsd, hogy a **pontos vázlatot** tökéletesen ismerd! – Itt azután igen sokat segíthet a lexikonunk pontosan jelzett vázlatbeosztása és szinte ütő erejű tagolása, mert ez lehetővé teszi, hogy világosan álljon előttünk és a hallgatóság előtt is a rendszer, és így le ne csússzék a szónok az irányt szabó vágányról //lásd: 6//.

f) Az utolsó feladat: **próbálkozzunk magányosan előadni!** Két eredményt érünk el! Első: gyakorlatból tanulunk, második: az időt tekintve túlzásba sohasem kerülünk! Csak a gyakorlott szónok bízta magát az órára; de ha ezt teszi, akkor előadása alatt legyen engedelmes szolgálja az időnek.

De végezetül mi legyen mindenekfeletti vigaszunk és erőnk? Azért kell erre a kérdésre felelnünk, mert igen gyakran hangzik a kislelkűség hangja: belőlem sohasem lesz igazi szónok!... Hát bizony, aki ezt hirdeti, az tényleg sohasem válik szónokká! –Ezzel szemben a közmondásnak van igaza: **poeta nascitur, orator fit.** Tehát az az igazság, hogy a szónoklat olyan művészivé finomítható mesterség, amely komoly, következetes és áldozatos munkával – elsajátítható. Ha ugyanis kitartóan alkalmazzuk a beszédkészítés módszereit és előadási technikáját, akkor olyan „kavicselhelyezést” végzünk, amely végül is Démoszthenésszé fejleszti szerénynek látszó tehetségünket! – Legyen jelszavunk: belőlünk is születhet jeles rétor. – Aki azután erőfeszítést végez, az valóban szónokká is neveli magát.

4. Az „Igehirdetési Lexikon” használati módszere

Bár az általános módszertani utasításokban már jeleztem, hogy miképpen **hasznosítható** a mi lexikonunk több-kevesebb adata, mégis szükségesnek látom még egyszer és egészen különlegesen kiemelni, hogy miképpen merítsen a szónok az itt fekvő anyagból. – Itt most **egészen gyakorlati** utasításokat adok.

A/ Legelőször is **olvassa el** a mű elején lévő „Általános bevezetést”, hogy világosan lássa az egész munka célját és tárgyi alaki beosztását. Majd minden beszédkészítés előtt olvassa el a vasárnap,

illetve ünnep, vagy alkalom bevezető szövegét, hogy ebből levezethesse, hogy mit lehetne a jelen alkalommal kidolgozni //lásd: 7//.

a) **Figyelje meg** a beszédvázlat két címét. Az első – **ötletcím**, ez az „ötlet”, amelynek hivatása, hogy gondolatokat ébresszen; a második – a **tárgyi cím**, ez a „gondolat”, amely pontosan meghatározza a kifejtendő tételt és annak jellegét. –Ez a megfigyelés már reáutal arra, hogy mit és hogyan gyűjtünk gondolataink helyes kifejtése érdekében.

b) Az ötletkeresésnek módja a gondolkodás, az ötletnek **gondolattá** alakítása, imádkozó elmékedés és az egész gondolatnak **rendszerre** való kidolgozása. De azt is jó tudni, amit **Koszter atya** fogalmazott klasszikusan: „az első ötletet **vesd el**, mert az mindenkinek eszébe jut, a másodikat **tedd el** szükség esetére, mert ez is sokaknak eszébe ötlük, a harmadikat dolgozd ki, mert ez eredetiségénél fogva kevesebbeknek fog eszébe jutni”.

c) Persze a jó ötlet mellett **legfontosabb** a jó gondolat kialakítása és rendszeres kifejtése. De már ezen a ponton is sok segítséget kínálnak a vázlatok. – A lehetőség szerint és a legtöbb esetben közöljük a **bevezetést**, 1-2-3 pontra osztott **tárgyalást** és végül a **befejezést**. – Igen gyakran fűzünk a beszédvázlathoz egy-két példát is, amelyre az egész reáépíthető.

Ez a rendszeres közlés azt akarja, hogy a szónok reájusson arra a biztos sínparra, amelyen logikus következetességgel és a vezető gondolat pontos kiemelésével haladhat célja felé. A **befejezés** azután **fogja egybe** a hallottakat, hogy egész egységben őrizhesse és életté alakíthassa a hallgató.

B) A második feladat már a szónok **egyéni, termelő munkája**. – A megfigyelt és elsajátított gondolatokon **elmélkedjék**, hogy így lelkén keresztül adja azt, ami a hívek megemelésének anyaga.

a) Sok vita forog akörül, vajon napi elmélkedés tárgya lehet-e, vagy nem az elmondandó szentbeszéd. Ne tartsuk magunkat illetékeseknek ennek eldöntésére, de azt jegyezzük meg gyakorlati tapasztalat alapján, hogy aki elmélkedése után mondja szentbeszédeit, az lelkén át csendíti az Isten igéjét. A lényeg tehát: az **átelmélkedő előkészület**, tekintet nélkül arra a vitára, ez legyen-e a napi elmélkedés anyaga.

b) Mármost az átelmélkedés **kösse magát** szorosan a vázlat adta **rendszerhez**, vagy esetleg az önállóan kialakított **más beosztáshoz**, de ennek a keretét azután **úgy vesse az emlékezetébe**, hogy az elfogadott vázlat mindig a lelke előtt lebegjen.

c) Majd nézze át az egész idevágó anyag indexét, válasszon ki egy tételt és keresse a hozzá **hasonló tételeket** is (ezek rendszerint ugyanabban az elhatárolt alcsoportban találhatók) – //lásd: 7–8//.

d) Minden vasárnapi és ünnepi beszédvázlat úgy van elhelyezve, hogy bizonyos **gondolatközi rendszer** fogja őket egybe. Minden nagyobb részre tagozó (A.B.C.) beosztás után kisebb megtörések (a.b. alatt) következnek, de ezeken belül jellel határolva tárgyi tartalom és belső gondolat szerint is megoszlanak és rendeztetnek a beszédvázlatok. Ezek megfigyelése mellett könnyű a választás. – A gyakorlatiasan használó szónok reá fog jönni, hogy a sok beszédvázlat **alakilag** új és **tárgyilag** az evangéliumi tartalom igazolását adja más és más formában.

e) Majd a felkészülő figyelje meg a kiválasztott tétel alapgondolatát és **tárgyi beosztását**. – Ha olyat választott, amelyhez mi is fűztünk példát, akkor próbálja arra **építeni az egészet**. – Ennek módszere lehet: a bevezetésben ezzel indulunk és a befejezésben ezzel zárunk.

A számmal és betűvel jelzett kikezdések, új gondolatok mellett az új bekezdések – helyszűke miatt gondolatszerű választó jelek – is fokozódó, vagy eső gondolatsort akarnak jelenteni.

f) A rendszer megjegyzése után a **részleges, részletes kidolgozás** a feladatunk. A bevezetés ütemes és eleven megcsendítése után a helyesen megalapozott **kifejtés következnek**. – Ennek módszere: közlendő az Egyház élő tanítása, bizonyítható a Szentírás és a szent hagyomány tételeivel, majd értelmezendő az ész fénye mellett és végül minden alkalommal valamelyes gyakorlati következtetés vonandó le. – A kifejtés és bizonyítás tökéletes megértést és behódolást szolgálja, a gyakorlati tanulság az életté alakítást szorgalmazza. – A kifejtő és bizonyító munkánkat előnyösen segíthetik a világirodalom nagyjainak meglátásai; épp ezért a jó szónok nem elméleti vagy kiagyalt példákkal dolgozik, hanem a nagy szellemek segítő meglátásaival élénkíti gondolatait. Epp ezért erősen ki kell emelnem, hogy tökéletes beszédek csak az a szónok alkothat, aki nagyon jártas az Egyház élő tanítását tükröző Szentírásban és a múlt egyházi nagyjainak műveiben; de ugyancsak hozzáfűzhetjük azt is, hogy nagyon otthonosnak kell lennie a nagyszabású klasszikus irodalom, művészet és tudomány világában is. Ez az utóbbi azért fontos, mert igen szépen levezethető, hogy az élet nagyjainak lélek mélyén ott lapanganak és pislákolnak az isteni igazságok paraszai... Ezek a tények mutatják, hogy természetünk mélyén meghúzódva élnek az isteni igazságok...

g) A felkészülő nagy súlyt helyezzen a közölt szentírási szövegek beszédhez **idomítása** művészetére. A szöveg ne álljon ki a beszédből, hanem amint azt a kidolgozott beszédvázlatok mutatják, üttöerővel és érvszerűen hangozzanak a szónok ajkáról.

h) Azután – ismételten kérem! – **írja le** a beszédet! Igen ritka szónok vállalkozik arra, hogy **csak vázlat-leírás** és **beszédanyag átelméledés** alapján beszéljen. Ne higgyünk az önteltség kísértésének!!! Jó beszéd csak jó előkészület után születik.

i) Írás közben használja fel **saját élményeit** és – önmagára való állandó hivatkozás **mellőzésével!** – saját lelkén át szólaltasson meg példákat. Itt-ott mi is hozunk példát, de ezeknél **jobbak** a saját életből merítettek. A „velem történt”, „napokban olvastam” stb. szövegek helyett ezek a formulák használандók: „hallgassátok csak meg ezt a történetet...”, vagy „x.y. írónál olvasható...” stb.! Még egy megjegyzés: ne idézz a népek idegen nyelven és ne közöld minden beszédben, hogy te tudsz latinul, németül, franciául, angolul, olaszul és oroszul!

j) Beszédvázlataink átelméledésének módja az legyen, hogy foglalkozzál a kidolgozandó anyaggal. Olvasgasd a beszédhez szükséges részt és azokból választhatsz majd **magad által összerendezett beszédet**. Fontos, hogy **önállóság** jellemezze beszédeidet. Éppen ezért ne csak a lexikon forgatása legyen szellemi életünk, hanem széleskörű teológiai, irodalmi és tudományos művek mellett az **aszketika** is helyet találjon munkánkban. A teológiában döntő a dogmatika és morális, de **nélkülözhetetlen** a biblikum, liturgia, pszichológia, szociológia és a pedagógia. Ezek kiszélesítik a fejtegetendő anyagot.

k) Ez az utolsó. – Mindig emlékezetünkben tartsuk: a lexikon **segédeszköz** és nem dologtalanságra nevelő beszédhalmaz. Gondolkodásra indít, anyagot bocsát rendelkezésre és önálló munkát követel.

Fac similiter!

Ha szabad alázattal a nagy szent Ágoston életében jelentős mondattal indított „tolle-lege” szóval kifejezván indítani a könyvet, akkor induljon a mű olyan szolgálatot teljesíteni akaró tervszerűséggel, hogy a mindenható Isten semmivel se tegye többé, mint az én drága igehirdető paptestvéreim vagy elmélkedő embertestvéreim lelkét megindító harangongatássá. – A gyűjtemény inkább **lelkipásztori kézikönyv** legyen, minthogy igehirdetői beszédgyűjteménnyé silányuljon.

* * *

Függelék

Dr. MARCZELL MIHÁLY:

ÉLŐ ÉLET A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK FORGATAGÁBAN

(**Önéletrajzi** fejezet-címek, Budapest, 1961) – //12//

Podpis z nadpisem:

Antoni Kozłowski

M. Kozłowski

Terveztető gondolatfutamok...

Cím: Élő élet a XX. század első felének forgatagában

Központi gondolat: **lelkek szolgálata!!**

1. Születés és gyerekvilág (Múlt és jövő...)
2. A millennium élethullámai.
3. Az iskolai évek benyomásai: a) család, b) külsők, c) iskola, d) politika, e) vallás.
4. Az egyetemi évek: a) az „ébredő ifjúság”, b) diáklapok, c) politikai választások – Andrassy – Tisza – Belvárosban... d) egyetemi tüntetések... „Kossuth L. azt üzenté...” (Demkó rektor)...
5. Wien levegője: a) a nemzetközi élet, b) az udvar... (Windisch-Graetz herceg), c) magyar politika, d) a „koalíció”... Augustineum: 1906-8.)
6. A hitoktatói élet...
7. A Regnum Marianum Kongregációk. Fejlődésük. **Cserkészlet.** (Ped. Tanács. Elnök). – Majláth – Prohászka – Krywald – Schvoy – Nagy L. stb.
8. A **világháború** (... tüntetés, 1914-es háború)...
9. A **tábori élet** (1916). Cserkész-elnökválasztás. Tábori lelkész...
10. A spirituális: a) ablak beverése, b) forradalom, c) további tanulás, szentelés.
11. Az élet porondján...
12. Pesti Szent Imre Kollégium: igazgató (Tervek – valósulások).
13. Egy. ny. r. tanár (Tervek – eredmények).
14. Központi Papnevelő rektora (Tervek – eredmények).
15. A boldog remeteségben.

*

Magyar Katolikus Lexikon számára készült **szócikk**-ből (P. M., Budapest, 2002-3):

MARCZELL Mihály (Kisudvarnoki – előneve: egy. hallg. korában írói álneve) – Csallóközi Dunaszerdahelyen, 1883. aug. 12. – Bp. 1962. dec. 6.: esztergomi főgyhm. áldpap, p. kamarás, tb. kanonok, prel., 1948-tól ap. protonot. Egy. tanár, rektor, papnev., egyh. író, szerk., cenzor, hitszónok. – Komáromi, pozsonyi isk. után teol. tanulm.-ait Esztergomban, Bp.-en folytatta és 1906-8: bécsi Augustineumban, ahol dri diplomát is szerzett. – 1906.VI.26.: pappá szent. – 1908-9: bp-i hitokt., 1909-18: áll. gimn. hittanár. – 1908: Regnum Marianum Kongr. prézese lett. Elsők közt ismerve fel a cserkészlet pozitív lehetőségeit, 1913: megalakította a Regnum „fecske csapatát”, tagjai mint „öreg fecskék” is tovább dolgoztak. Majd a regnumi cserkészek főparancsnoka, cserkész táborozás miniszt. biztosa, ped. szakoszt.-ának elnöke. – 1916-18: tábori lelkész az ol.fronton, a papi érdemkereszt első oszt.-át kapta. – 1918-19: Esztergomi Papnev. lelkiig.-ja és teol. tanára. – 1919-től: Pesti Főisk. Szt. Imre Koll. ig.-ja. Része volt a Kat. Diákszöv. létrehozásában, diáksegélyezésekben, diák- és közösségi nyaraltatásokban. Nemzk. elismerést szerzett a magyar ifj.-nak: Pax Romana– (1924) és diákszöv. kapcsolatos bolognai (1925) kongressz.-on. – 1922: Aquinoi Szt. Tamás Társ. és 1925: Szt. István Akad. r. tagjává választotta. – „A nev. tan. újabb útjai” c. 1928-as beadványa alapján a Pázmány Péter Tudegy. Hittud. Karán m.-, 1936: ny. r. tanár. Két ízben dékán, majd prodékán volt. Az erkölestani és nev. tud. tanszék prof.-a és a szónoklattannak, dogmatikának is okt.-ja. – 1938: Tóth Tihamér kettős örökébe lépve a szónoklattant is magába olvasztó lelkipásztorkodástan prof.-a és a KPI rektora (1952-ig!). – 1930-tól: a pesti Angolkisasszonyok Tanárképzőjének és a hitokt. képző Ward Koll.-nak is ig.-ja, okt.-ja a 2. vh. utáni államosításig. – Különféle egyh. és vil. vall.-os int.-ek, társ.-ok, körök (Szoc. Missz. Társ., Pro Christo Kat. Nőszöv., Jolánta Főisk. – Egy. koll., Margit Kongr., fiatalasszonyok köre stb.) lelki vez.-je. – A szuggesztív hitszónok konf. beszédei, lelkigyakorlati, rekollekciói, prédikációi az ország számos pontján papi és vil. tömegeket vonzottak. – Az 1944-es ostrom végveszéllyel fenyegető tüzétől erős könyörgése nyomán menekült meg az egy. tp. és a KPI. Maga is mentett, a lángokban súlyos égést szenvedett. – Vall.-ra, fajra tekintet nélkül sok menekültet rejtegetett, segélyezett minden időben és mindig komolyan kockáztatva életét. Dec. 27.: „Ti a hősök nemzedéke vagytok!” jelszóval megkezdte az un. „Pince-félévet” a Hittud. Kar. hallg.-ival. Nagy összetartó erejének köszönhetően a növendékek nem engedtek semmiféle nyomásnak, csábításnak, hogy Ny-ra

távozzanak. Zamercev szovjet városparancsnoknál is eljárta a KPI érdekében; az újjáépítésben szintén nagy szolgálatot tevő rektort a kerengő egyik freskója téglát emelő karokkal örökíti meg. – 1945: legnehezebb időkben Pest ér. biztosa Mindszenty hercegprímás h-ként. – 1945. febr.: a Budán bekerített magyar alakulatokhoz harcok beszüntetéséről szóló sajtó-felhívás egyik aláírója volt. – 1945: az amerikai katonai missz. parancsnokságától hazatérő Szt. Jobb fogadásán a KPI-t képviselte. – Lelkipásztorkodásának lényeges része volt a gyak. és elm. nev.-sel való foglalkozás. Újszerű, modern szellemű ped.felfogásának alapja: az ember Isten képmása. Célja tehát: légy isteni emberré magad és a társ. boldogítására! Lényege: tudatosan vezető ráhatás: „paed.energetica”. Feladata: a lélek erőinek sokoldalú érvényesítése és transzponálása. Alapvető sajátosság: a pozitív irányultság. Személyközpontú: mindenki más adottságok hordozója; nélkülözhetetlen a tapintatosan, empátiával és segítséssel közeledő megismerés, ami a kölcsönös bizalmon érő vitális kapcsolatban lehetséges. A nevelt maga is munkálkodó alany. Sok függ a nev. átsugárzó erejének szuggesztivitásától, művészi képességétől, mellyel eszményképpé válva hatékonyabban vonz és alakít. M.M. saját összegzése modern kat. ped.-járól: „Végtelenbe emelő és emelkedő szüntelen fejlesztés és bontakozás („paed. perennis”). Mert a lényeg: Istentől jöttünk, aki kegyelmi erővel magához emel, ha saját erőfeszítésekkel magunk is dolgozunk.” Szeretet ped.-ját Bontakozó élet c. 8 köt.ében fejti ki. Tanítása igényelten „Időtálló értéknek bizonyul...” (1998: KPI 350.jub.-án; és „115 éves modern nevelő”: Új Emberben a Tanúim lesztek műsorából: 1998). – 1952: megfosztották állásától, otthonától. A hit és erkölcs dolgában haláláig meg nem alkuvó nev.-t így ítélte el a kommunista diktatúra: „körzete félelmetes, emberek gyűrűje övezi életét”. Nehéz körülmények között is törhetetlen dinamikával a jó múltra építendő jelent és jövőt szolgálta (2.Vat.Zsin.-hoz elkezdte előkészítő reform-tervezetét: „Világmegújhódás”). Bár „megbízott előadóként”, élete végéig okt., vizsgáztatott a Hittud. Karon (e kapcsolat miatt házkutatást viselt el). Folytatta hithirdető, lelkipásztori, írói munkálkodását Prohászka O. diadalmas világnézetével, akinek „szellemi fia” volt. – Farkasréti temetőből (édesanyjával együtt) csak 1988-ban helyeztethette be Fábián János rektor az Egy.tp. kriptába, ahol ünnepélyes szentmise és megemlékezés után Dankó László ér. a hűséges egykori tanítvány újra beszentelte a földi maradványokat. – A teológus-képzésben szakdolgozat témájául szabadon M.M ped.-ját is választják – a XXI.században!

* * *

„Lelki végrendeletemül is ezt a mondatot hagynám: csak azért érdemes élni, hogy jótetteket szórván szüljön az életem lélekben tökéletesebb embereket!!”

(Dr. Marczell Mihály)

* * *

E nagy mű szándék szerinti életrekelése **Dr. Bábel Balázs** Kalocsa-kecskeméti érsek nagymértékű segítségének is köszönhető.

*

Anyagi támogatás: néhai Kleiner Irén (Pro Christo Kat. Nőszöv. tagja) örökül hagyott adományából.

* * *

Szerkesztő (Dr. Péch Mária) megjegyzései

- //1//: A különféle hallgatóság számára szóló „áthangolás” kidolgozására a sorozatok, illetve kötetek legtöbbjénél nem kerülhetett sor.
- //2//: A szentírási idézetekkel fontosnak tartott kiteljesítés sok kötetben nem valósulhatott meg.
- //3//: A kidolgozottság foka (teljesen kidolgozottak – vázlatok – tételek és címek) szerinti értékes pedagógiai célzatú bontásba szerkesztés (sorozatokon belül is) – munkatársak hiányában – nem történhetett meg.
- //4//: A részletes tartalomjegyzékek az egyes kötetekben találhatóak. A tartalomban összefüggő kötetek oldalszámozása folyamatos, különben 1-gyel újra kezdődnek.

- //5//: A vasárnapok és ünnepnapok két főrésszre osztása –teljesség hiányában nem történhetett meg. – Az év liturgikus beosztása a 2. Vat. Zsin. előtti, ami azonban **nem kérdőjelezi meg a szentírási tartalom mindenkori aktualitását (!)**, így tanító mondanivalóját sem (a műben szereplő „Vat. Zsin.” megjelölés mindig az elsőre vonatkozik!).
- //6//: Főként a II. sorozattól kezdve mind a rendszerezés, mind a „teljesség” sok hiányt mutat kéziratok háborús elkallódásai következtében, valamint azért, mert a hallgatóság által jegyzettek kidolgozására már nem adatott idő. –Továbbá az egész műre vonatkozóan: a nevek régi és új helyesírási szabályok, eredeti és fonetikus írások, latin és görög névváltozatok, akár kiemeléseket is célzó külalaki változatok következetes egyeztetésére szerkesztők hiányoztak. – Nyelvismeret hiányában nem biztos, hogy a szerkesztő minden latin kifejezést helyesen (minden tárgyi tévedést is kizárva!) tudott leírni.
- //7//: A II. sorozattól az összefogó nagyobb előszavak (bevezetések) nem születtek meg. –Az ima-könyv (102. kötet): csekély töredék csupán.
- //8//: A szó-, tárgymutató, valamint a belső vonatkozások, utalások helymegjelöléseinek megszerkesztésére nem volt mód.
- //9//: A szentírási idézetek többségének forrásai: Ószövetségi Szentírás, a Vulgáta szerint, Káldi György S. J. Szent István Társulat, Budapest, 1930, 1932, 1934; Újszövetségi Szentírás, görög eredetiből fordította és magyarázta N. Békés Gellért és Dalos Patrik, MRT és MA Kiadása, Róma, 1955.
- //10//: Az anyaggyűjtés és kidolgozás: életmű tapasztalata (130 és 1 függelék kötet): a Szerző még halála évében (1962) is dolgozott; a függelékként szereplő minta-kötet akkor került nyomdakész állapotba.
- //11//: Ennek az „ÁLTALÁNOS BEVEZETÉS” c. 1. kötetnek mindegyik kötet elé olvasása szükséges.
- //12//: Önéletrajza megírásához a Szerző sok-sok biztatás után kezdett hozzá, de csak töredékek készülhettek (1961-ben).

* * *

Sorozatok kötet-eloszlása kötet

Általános Bevezetés:	1.
I. sorozat: vasárnapok, ünnepnapok:	2-94.
II. sorozat: Isten és ember	95-102.
III. sorozat: különféle beszédek és sorozatok, lelkigyakorlatok, rekollekciók, elmélkedések	103-112.
IV. sorozat: alkalmi beszédek	113-120.
V. sorozat: pedagógia	121-130.

* * *

(csak) CD-n:

Dr. Marczell Mihály beszéde Tóth Tihamér püspök jubileumán (1959. V. 10. Budapest, Szt. Anna templom)

Marczell Atya szavai családi körben...

Dr. Marczell Mihály pedagógiájának ismertetése (1998. IX. 29. Kossuth Rádió: Tanúim lesztek)

* * *